СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ДНЕВНИК — UKRAINIAN DAILY

УРЯДОВИЙ ОРГАН ЗАПОМОГОВОЇ ОРГАНІЗАЦІЇ УКРАЇНСЬКИЙ НАРОДНИЙ СОЮЗ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ

OFFICIAL ORGAN OF THE UKRAINIAN NATIONAL ASSOCIATION, Inc.

ТРИ ЦЕНТИ. РІК XL. Ч. 280. Джерзи Сіті, Н. Дж., четвер, 1 грудня 1932. VOL. XL. No. 280. Jersey City, N. J., Thursday, December 1, 1932. THREE CENTS.

ФЕДЕРАЦІЯ ПРАЦІ ПРО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ НА ВИПАДОК БЕЗРОБІТТЯ

СІНСІНАТІ. — Екзекутива Американської Федерації Праці застановлялася над тим, чи видвигати на конвенції Федерації справу обовязкового обезпечення на випадок безробіття. Більшість членів екзекутиви була за те, щоби предложити ту справу та налягати, щоби вона перейшла.

Але були і голоси проти цього. Казали, що таке обезпечення буде ограниченням незалежности робітника та зведе робітника до ролі жебрака, що благає поживи.

Видатки, получені з таким обезпеченням, мали би впасти на промисловців.

СЕНАТОРИ ЗА ПЯТЬДНЕВНИЙ ТИЖДЕНЬ ПРАЦІ.

ВАШИНҐТОН. — Поважне число сенаторів висказали думку, що вже найближчий конґрес буде змушений забрати слово в справі негайного заведення коротших годин і днів праці. Кажуть, що пятьдневний тиждень праці буде напевно предметом нарад конгресу. Деякі сенатори є тої думки, що як тільки конгрес займеться цею справою, вона сейчас набере більшого значіння і скорше прийметься. Таке було й із заведенням осьмигодинного дня праці за часів адміністрації Вилсона.

БАНКИРІ ЗА ЗНИЖКУ ПЛАТЕНЬ.

НЮ ЙОРК. — Місто знайшлося в скрутнім положенню, бо не має засобів на допомогову акцію для безробітних. Банкирі відмовилися дати позичку. Але заявили, що дадуть, коли місто приступить до заведення ощадностей, а в першу чергу до зменшення платень урядовцям.

СИЛЬНИЙ ПРОТЕСТ.

НЮ ЙОРК. — Видно, що Ню Йоркови вже забагато босівства Тамані Гол, коли урядуючий мейор Мек Кі, котрого Тамані Гол не затвердила кандидатом на мейора і котрий супроти того сам зрезигнував з кандидатури, дістав аж 223,501 правних голосів. Отсе число є на яких 100,000 голосів більше від того, яке надіялися здобути найбільші оптимісти. Бо треба додати, що голосування на Мек Кі було получене з великими трудношами. Тисячі голосів відпали, бо не вписано добре імени. І видно, що є велике незадоволення з Тамані Гол, коли не зважаючи на те, на Мек Кі впало ще так багато голосів.

СМИТ У РОЛІ СПІВАКА.

НЮ ЙОРК. — Бувшому ґовернорови Смитови треба було виступати публично в Тамані Гол у ролі „концертового співака". Думали в той спосіб стягнути багато людей і зібрати доволі грошей на добродійні цілі. Смит виступив і співав свою улюблену пісню „Ди Сайдмокс оф Ню Йорк". Відспівав її як сольо, а потім змусив публику співати. Казали, що найбільшу біду з його співом мав диріґент оркестри, бо треба було пристосовуватися до співу Смита.

СКОРОТИТЬ ВИДАТКИ НА ФЛЬОТУ.

ВОРМ СПРІНҐС (Джорджія). — Рузвелт шукає способів, якби завести ощадности. І годиться, щоби зчеркнути з буджету $100,000,000, призначених на розбудову маринарки.

ВКРАВ БОНДИ ВАРТОСТИ $500,000.

НЮ ЙОРК. — В „Континентел Бенк енд Трост Компані" якийсь сміливий злодій забрав з полиці касієра пять державних бондів, з яких кождий вартував $100,000. Злодія не зловлено, а про крадіж розголошено з радієвих стацій.

ЗА СОЦІЯЛІЗАЦІЮ ЛІКАРСЬКОЇ ОПІКИ.

НЮ ЙОРК. — „Коміті оф Костс оф Медікал Кейр" пропонує, щоби завести в Америці соціялізацію лікарської опіки над населенням. Ця опіка булаб оперта на груповій практиці і групових оплатах, з медичними центрами і тижневими чи місячними оплатами в формі асекурації.

ЛЬОТЕРІЙНІ ОШУСТВА.

НЮ ЙОРК. — Конрад Мен і Бернард Мек Ґвайр, що займалися продажею льотерійних тикетів для „Фратернал Ордер оф Іґлс", забрали ввесь дохід, призначений на добродійні цілі, до своєї власної кишені. Дохід виносив $500,000.

ЦУКРОВА ХОРОБА ПОШИРЮЄТЬСЯ.

НЮ ЙОРК. — Чимраз більше людей слабує в Злучених Державах на цукрову хоробу і чимраз менше з неї вилічується. Таке стверджує статистика. А не вилічуються хорі головно тому, що не задержують діети.

В 1912 р. померли на ту хоробу 15% людей на 100,000 населення, а в 1931 році вже 24.6%.

ДОМАГАЮТЬСЯ ПРИМІЩЕННЯ Й УДЕРЖАННЯ ВІД МІСТА.

ВАШИНҐТОН. — Комітет „походу голодуючих" домагається від міста приміщення для 3,000 осіб і даремного виживлення протестуючих на протязі трох днів.

УКРАЇНСЬКА ПРОГРАМА НА РАДІО.

Українська програма на радіо в Ню Йорку відбуватиметься що понеділка в годині 7-мій до 7.30 вечером, зі стації W. R. N. Y. (кілосайкел — 1010, мітерз —297).

В ці півгодини буде грати українська оркестра з Ню Йорку імени Тараса Шевченка під управою п. Даниловича. Оркестру зорганізували М. Павлюк і А. Сохіцький.

ДОЛЯ КОМУНІСТИЧНОГО ДИПЛЬОМАТА.

Колишній всесильний міністер закордонних справ, Чічерін, від довшого часу відійшов від політичного життя. Від хвилини, коли він перестав виконувати обовязки на свому високому становищі, він став сірим громадянином, що ввесь свій час витрачує на фортепянову гру та на вино. Живе він так самітно в Москві, що ніхто навіть не знає його адреси. Коли півтора року тому приїхав був туди один його приятель, чужинець, то, хоча робив усі можливі заходи і мав сильні звязки, не добився зустрічі з Чічеріном. Чужинцеви дозволили тільки написати лист до Чічеріна; Чічерін відповів і відмовився від особистої розмови, кажучи, що хорий і що пише розвідку про Моцарта, бо політикою більше не цікавиться.

ВИНАХІДНИК АВТА.

Цими днями відкрили у Відні памятник винахідникови авта. Мало хто знає, що ним був Австрієць і звався Зіґфрід Маркус. Австрійська преса, що цієї нагоди присвячує свому землякови окремі спомини, звертає увагу, що мало хто з самих Австрійців знає про це, кому людство завдячує один з найбільше необхідних засобів сучасної комунікації. Австрійський винахідник, що мав цю першу ідею, не зумів її використати і за ним інші дійшли до міліонів.

ЛЮДОЇДСТВО НА УКРАЇНІ.

А. Т. Е. подає з ріжних сіл України випадки людоїдства. Ця телеграфічна агенція твердить, що випадки людоїдства в останніх часах дуже часті. Совітська влада ці факти держить у тайні.

АРЕШТУВАЛИ ФАЛЬШІВНИКА ДОЛЯРІВ.

У Бродах арештували Макса Лявера, якого львівський слідчий відділ пошукував за фальшування долярових банкнотів. Його відставили до Львова.

НЕРВОВИЙ ВІК.

У Любені, в Бранденбурґії, один селянин застрілив суддю, який підписав присуд про ліцитацію його майна.

ВИРОБЛЯЮТЬ МАСЛО, АЛЕ ЙОГО НЕ ЇДЯТЬ.

Французький журналіст Домінік описує в „Ля Репіблік" свої враження з подорожі по Сибірі. Він відвідав між іншим один совхоз, де продукують масло на велику скалю. На запит Домініка, скільки робітники дістають денно масла й молока — довідався він, що совхозні робітники масла взагалі не дістають, бо все воно є призначене на експорт, а щодо молока, то кожний робітник дістає денно лише чверть літри.

ЯК УЧАТЬ В „УТРАКВІСТИЧНІЙ" ШКОЛІ В ГАЛИЧИНІ.

Відомий уже зі своїх „хінських" вибриків учитель Гевкалюк в Комарниках, повіт Рудки, на годині рахунків дав дітям 3 і 4 кляси таку цінну лекцію. Нарисував на таблиці польського орла, а побіч український герб. Відтак подав дітям таке пояснення: „Попатжцє, дзєці, які то ладни ожел польскі, а які герб українські: то сон віділ до гною". Потім обіцяв дати дітям ще більше пояснень, але не докінчив, бо година вже скінчилась і діти пішли додому. Слід зазначити, що в клясі нема ні одної польської дитини. Школа в теорії утраквістична, а фактично — польська.

Цей вибрик учителя Гевкалюка не перший. Але за це йому навіть волос з голови не впав.

ПОЛІТИК БУДДІЙСЬКИМ ЧЕРЦЕМ.

У Берліні заснували окреме буддійське товариство, що ширить буддійську віру і займається дослідами, звязаними з її минувшиною та теперішністю. На зборах цього товариства брав участь буддійський чернець Хао Кунґ, Европеєць із походження, дуже дійсно відомий політик і журналіст Лінкольн-Требіч, що підготовляв суспільний переворот у Німеччині. Втомлений життям, виїхав він до Азії, став щирим буддистом і тепер приїхав до Европи робити пропаганду за буддизм. Він рішив вибудувати буддійський монастир, придбати братів-черців для нього і накінець зачинити себе в одній келії до смерти.

ЯК КРАДУТЬ У СРСР.

Зі Столпців повідомляють, що в прикордонному большевицькім містечку Узда перед центр-харчовий магазин заїхали два вантажні авта. З них вискочили кільканацять узброєних людей. Вони моментально роззброїли сторожу, вартових і урядників магазину, поперетинали телефонічні проводи та заладували на авта кільканацять скринь солонини, кілька мішків цукру та муки, кількасот пачок махорки і багато інших артикулів першої потреби, й не спинювані ніким, пропали в невідомому напрямі. Слідство покищо не викрило, хто це були ті люди. Відомо лише, що два авта вкрали в команді 3. району прикордонної сторожі тогож дня рано, а два з тих людей були в однострях большевицької сторожі. Є чутки, що напад виконав відділ партизанів, які вештаються в тих сторонах.

НАЙБІЛЬША ПЛОЩА В СВІТІ.

У Харкові закінчили праці над велитенською міською площею, що матиме 115,000 кв. метрів. „Красная Газета" каже, що це найбільша площа з усіх европейських площ. Називатись вона буде „площа Дзержинського".

ЧЕРЕЗ ДІВЧИНУ ПЕРЕЙШОВ НА ЖИДІВСТВО.

В Ботушанах (Румунія) залюбився Іван Захарян у жидівську дівчину, Кон. Родина згодилася на подружє лише під тою умовою, що молодий перейде на жидівську віру. Захарян згодився й став християнським відступником.

НОВА ПРОГРАМА СТШЕЛЬЦА.

Командант стшельца, Михайло Матковський в Комарниках, пов. Турка, з походження таки наш, виясняв одного разу перед двома місцевими громадянами таку програму Стшельця: Стшелец то великі пан. Стшельцьови все вільно зробити: вільно набити, вбити, підпалити і вікна вибити. І дійсно два дні пізніше „невідомі" справці вибили в ночі на приходстві вікна з рамами. Поліція навіть оглядала пізніше ті вибиті вікна, але справців не знайшла.

ОЛІМПІЯ ВІТРІЄ.

Дивна судьба стрінула олімпійські храми, де старинна Греція уладжувала у чотирилітних відступах часу від 776 р. перед Христом свої всенародні спортові змагання. Ті олімпійські ігрища відбувались аж до 393 р. по Хр. Трицять три роки пізніше заряджено зруйнування усіх поганських святинь у Греції і всі марморові твори клясичних мистців пішли до печей на гіпс. Відкрили їх там щойно пізніше, як при досліджуванню руїн тапечі знайшли останки рук і ніг. Землетруси у VI. столітті знищили святиню Зевеса, центральний храм Олімпії. При таких катаклізмах зсипалися великі маси землі в русло річки Клядеї і затамували на довший час воду, доки сильніший її напір не прірвав цієї запори. Вода забрала тоді з собою великі маси румовища із святинь та розмістила їх на нижчих місцях. На це прийшли з часом нові наверствовання, так, що вкінці вкрила колишні святі місця 6-метрова верства шутру, яка однак зберегла руїни святинь, переверненi землетрусами стовпи та фрагменти різьб від дальшого знищення та повільного вітріння. В ній заложили відтак Греки та Турки каменоломи. Щойно у 1876 р. розпочали Німці під проводом Курціюса обережні археольоґічні розкопки в Олімпії та відслонили поволі багато фундаментів святинь. Сьогодні вони, щоправда, приступні, але здані зовсім на ласку руїнницького зуба часу. Вітріють, розпадаються поволі і годі тому зарадити. Консерваційні методи в камені ще мало удосконалені, а камінь лише до часу жие — кажуть старі, досвідчені каменярі.

З УСПІХІВ ГАРКАВЕНКА В ПОЗНАНІ.

Дня 14. X. 1932 поклав наш змагун, козак Олександер Гаркавенко, мистця світа та Польщі на 1932 рік, Поляка Штекера. Публика привитала перемогу нашого змагуна гураганними оплесками. Гаркавенко тішиться у Познані якнайкращою опінією та має найбільші шанси здобути мистецтво Польщі, за яке змагаються тепер передові атлети в Познані.

ПАМЯТНИК З КАЙДАН.

В Еспанії мають внедовзі вибудувати памятник республіканцеви Аремелови, який ціле своє життя присвятив турботам про арештованих та вязнів. На пропозицію теперішнього директора еспанських тюрем, памятник відливають з кайдан, у які колись заковували республіканців.

ЖИДІВСЬКІ ПОГРОМИ В ПОЛЬЩІ ШИРЯТЬСЯ

ВАРШАВА (Польща). — Польське населення Львова зробило з похорону студента Гротовського, котрого вбив підчас цвятики в одному шинку якийсь бандит, величезну демонстрацію проти Жидів. Остаточно зясовано, що Гротковського вбито через якусь дівчину, коли він почав сперечатися й сваритися за неї з бандитами в брудній кнайпі. На похороні Гротовського було поверх шістьдесять тисяч Поляків, які демонстрували ворожо проти Жидів.

Підчас походу на цвинтар хтось стрілив з вікна одного дому й поранив Поляка Заморського, який пізніше вмер у шпиталі. Це дало знову притоку до протижидівської аґітації та нового зриву погромів на Жидів. Польські банди, переважно шкільної молоді, нападали на вулицях на Жидів і тяжко били їх, а також вривалися в жидівські доми й клюби та громили їх. Погромники розбивали жидівські склепи з брилянтами та золотими річами й грабували їх.

Поліція нібито не могла справитися в деяких випадках з погромниками. Тепер по вулицях Львова їздять тенки та панцирні авта, але напади на Жидів не припиняються. Кількасот Жидів потребували медичної допомоги з причини тяжкого побиття. Між тяжко пораненими знаходиться також бувший жидівський посол до варшавського сойму, Інзлер.

Протижидівські виступи під керовництвом польського студентства перекинулися й в інші міста. Вони вже почались у Вильні, Кракові, Познані й Ченстохові, де кількох Жидів тяжко побито. Вулиці Варшави пильно охороняє поліція. Шість варшавських ґазет влада сконфіскувала за поміщення відомостей про жидівські погроми, а тому годі сказати тепер, яких розмірів вони досягли в цілій Польщі.

ДОГОВІР РАДЯНСЬКОЇ РОСІЇ З МІЛІТАРИСТИЧНОЮ ФРАНЦІЄЮ.

ПАРИЖ (Франція). — Еріо в імени французького уряду, а Довгалевський в імени московського уряду підписали французько-російський договір приязні. Обидві сторони обовязуються рішати свої спори шляхом переговорів, а не війною, а також не піддержувати нікого в разі конфлікту одної сторони з кимнебудь. Тепер Франція та Росія почнуть переговори про заключення торговельного договору. Большевики сподіваються від Франції великих замовлень на їх нафту, потрібну для французької воєнної фльоти.

ЯКАСЬ ЗАГАДКА З ЗІНОВЄВОМ.

МОСКВА (СССР). — Після недавньої наглої й таємничої смерти жінки Сталіна — в Москві знов сензація. Ґазети подали були вістку, що в кремлівському шпиталю нагло вмер Зіновев, бувший голова Третього Інтернаціоналу й найближчий помічник Леніна, а тепер викинений з партії комуністів за опозицію проти Сталіна.

Та скоро після цих відомостей про смерть появилося в ґазетах спростування, що Зіновєв не вмер а навпаки: видужує зі своєї хвороби. Та ніхто не вірить, що з Зіновєвом щось не сталося. Де він тепер і що з ним, нікому в дійсности не відомо.

Зіновєв, якого справжнє назвище Апфельбаум, був у 1924 році головою Третього Інтернаціоналу, себто московської організації, що керує комуністичним рухом у цілім світі. Тоді англійська контррозвідка дістала була його лист до англійських комуністів, в якому Зіновєв закликав їх до повстання в Англії. Це стало причиною розриву дипльоматичних і торговельних зносин Англії з Росією.

ЩЕ НЕ ЗНАЮТЬ, ЧИ БУДУТЬ ПЛАТИТИ.

ЛОНДОН (Англія). — Уряд Мек Донелда все відбуває наради в справі чергової сплати Злученим Державам воєнних боргів. Міністри мали нараду з королем, але ніхто не знає, до яких рішень вони прийшли. Дехто каже, що, коли Англія буде платити 15 грудня, то вона заплатить золотом.

Французька палата послів змусила премієра Еріота дати запевнення, що палата ще обговорить справи сплачення рати воєнного боргу Злученим Державам, перед тим, заки уряд Франції буде давати остаточну відповідь на вимогу Америки. Такі дебати в палаті можуть привести до упадку уряду Еріота, бо настрій послів такий, що Франція не повинна платити Злученим Державам своїх боргів, бо Німеччина припинила сплату репарацій Франції.

ПОВОРОТ НА ЛІПШЕ, АЛЕ ДУЖЕ ПОВІЛЬНИЙ.

МАГДЕБУРҐ (Німеччина). — Президент німецького статистичного бюра, професор Ваґеман, заявив, що криза в економічному життю цілого світа вже опинилася на переломі. Тепер справи поправляються, але з ріжних причин фінансово-економічне відродження цілого світа буде йти дуже повільно. Ваґеман думає, що прискорити відбудову економічного життя світа можуть широкі кредити промисловцям та купцям.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.
Owned by the Ukrainian National Association, Inc.

Edited by Editorial Committee.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911, under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 110 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

SUBSCRIPTION RATES: Three cents a copy		ПЕРЕДПЛАТА: Поодиноке число три центи.	
One year	$ 7.00	На рік	$ 7.00
Six months	$ 3.75	На пів року	$ 3.75
Three months	$ 2.00	На три місяці	$ 2.00
Foreign and Jersey City Rates:		В Джерзи Ситі і Заграницею:	
One year	$10.00	На рік	$10.00
Six months	$ 5.00	На пів року	$ 5.00
Three months	$ 2.75	На три місяці	$ 2.75

За оголошення редакція не відповідає.

Тел. „Свободи": Mongomery 5-0498. Тел. У. Н. Союза: Montgomery 5-1838.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

СЬОГОДНЯ МЕНІ, ЗАВТРА ТОБІ

Хто зрозумів відразу, себто найскорше й найліпше, ваги і користи тої реформи, яку ми задумуємо перевести в У. Н. Союзі? Вистарчить тільки розглянутися по членах, які вже не сотками, а тисячами натискають на Головну Екзекутиву, щоби чимскорше ту реформу перевести, щоби пізнати, що це натискають ті, яких тисне біда. Біда вчить розуму. Людина в біді далеко основніше розглядає певні проблеми й краще бачить недомагання. В біді не тільки лекше наклонити маси до боротьби за соціяльні реформи, але навіть і за такі, які ми переводимо в У. Н. Союзі.

А хто це вперто не хоче вглибитися в саму суть реформи і дає себе ловити на ріжні підшепти ворогів нашої організації, чи то ріжних демагогів, що бажали би внести в ряди У. Н. Союза баламуту і здержати його від дальшого поступу і розвою? Чи це здебільша не ті члени, котрі ще мають сякі-такі матеріяльні засоби, або працюють і мають змогу оплачувати вкладки? Їх ще біда надто не тисне. І тому між ними є і такі, котрі махають рукою на тих безробітних, які на випадок неприняття реформи будуть змушені покинути нашу організацію тому, що не матимуть змоги оплачувати дальших вкладок. Вони рахують, що таким робом ще „зароблять", бо їх власне обезпечення зросте в силі.

Ми вже писали, що того роду спекуляція робітника на робітнику є негідна. Коли ми щиро бажаємо допомогти безробітним і вимагаємо такої допомоги від нашої організації, то коли ті домагання не мають бути пустим звуком, їх треба оперти на законі. Так як було в У. Н. Союзі досі, ніякої такої дійсної допомоги безробітним законною дорогою видістати не можна. Доперва реформа дає безробітному Союзовцеви право не на якусь жебранину, а на користування в біді вплаченою до У. Н. Союза асекурацією.

І не звертаймо уваги на те, що ми ще сьогодня можемо сплачувати вкладки. Ніхто не знає, як довго потреває безробіття. Кажуть, що як навіть вернуться ліпші часи, то і тоді матимемо в Злучених Державах завжди яких 6,000,000 безробітних. І старші літа прийдуть на тих, що ще сьогодня в силах. І прийдуть слабости та ріжні нещастя. Бо це все річ звичайна. І за рік, два чи більше нові тисячі тепер працюючих робітників можуть опинитися теж у такім положенню, що не матимуть чим оплатити вкладок до Союза. А щоб і їх задержати при Союзі, треба вже тепер У. Н. Союз переформувати. Тому, рішаючи про реформу, маймо це на увазі.

ЧИ ДОМАГАТИСЬ АВТОНОМІЇ Є ГРІХОМ?

(Надіслана стаття).

(2)

Галичина не списалася в р. 1919 у себе дома так, як від неї можна було надіятися, але її діти відіграли величезну і корисну ролю на Великій Україні та на Закарпаттю. Їх роботу пізнати і доси у тих українських областях і вона навіть і тепер — як це і не дивно — позістала **дальше українським Піемонтом.**

Покійний Петлюра — певно що в добрій вірі — пожертвував галицьку Україну західним сусідам, маючи в пляні власне з Великої України зробити новий тай ще великий український Піемонт.

Та це не вдалося і то не лиш в наслідок большевицького заливу, але і в наслідок нездисциплінованости великоукраїнської людової маси, та в наслідок браку політичного вироблення державних мужів, що його окружали та були членами його уряду.

Однакож — що сталось то сталось, але безспорним фактом є, що Галичина полишилась і надальше українським Піемонтом. Ми знаємо, а радше відчуваємо, що і на Радянській Україні мусить хоч і тайно, „підпольно" (під землею) жеврiти українська державна думка, але „підпольна" робота — як то нам виказали власне події 1917—1920 рр. на Великій Україні — не надається до вироблювання державних мужів ані навіть до створення влучної системи визвольної боротьби.

Як і не обкроєна є свобода наших братів Галичан — то всеж таки вони можуть свобідніше рухатись і розвиватись та організуватись, ніж наші брати Наддніпрянці, котрим на кождім кроці грозить ДПУ (чека) та розстріл. — І тому мусимо всю нашу увагу — але і матеріяльну поміч — звернути на Галичину, бо у ній під теперішну пору концентрується властиво провід нації і виробляються методи визвольної боротьби.

Уже від кількох місяців ведеться в галицькій пресі полеміка, чи в році 1921 проживаючий тоді у Відни гал.-укр. уряд Петрушевича міг в дорозі угодових переговорів з польським урядом виборoти для Сх. Галичини автономію, чи ні.

Один з найбільших між Поляками знавців укр.-польського спору і найприхильніших для **галицької автономії** політиків, **граф Лось,** та канонік о. Войнаровський виступили публично з думкою, що коли би не спротив д-ра Петрушевича — був би тоді польський уряд ту автономію дав. Знову інші політики наші є тої думки, що з тих переговорів було би однаково нічого не вийшло.

Взагалі наша галицька преса стоїть на засадничім становищі, яке зазначили зрештою і наші посли в своїх декляраціях в польськім соймі — що нам належиться **державна самостійність** — і конець. І це очевидно дуже добре наш загал розуміє і високо цінить.

Та — як кажуть Поляки — „ не одразу Кракув зостал збудувани", а польська політика в бувшій Австрії дуже богато може нас навчити.

Галицькі Поляки, діставшись в році 1772 під Австрію, не виреклися своїх визвольних змагань і аспірацій. Провідною клясою у польськім народі була тоді шляхта, великі землевласники. Вони старались очевидно передовсім про закріплення свого клясового панування над польським і українським хлопом і це їм дуже добре вдалося, тимбільше, що і австрійський уряд був февдальний та опирався на панщизнянім устрою.

Та політичну владу в Галичині виконувала прислана з Відня німецька бюрократія і — що найважніше — вона брала нераз хлопа в оборону перед надто вже безсердечним і звірським режімом шляхти. Урвалася „злота вольносць шляхецка" і тому шляхта все банувала за старою шляхотською Польщею. Колиж в р. 1846 пірвалася до повстання проти Австрії — то австрійський уряд в Галичині мав легкий спосіб на неї: він відкликався до **мазурських ціпів,** а ті скоро приборкали повстанський розгін шляхти: Мазури витовкли ціпами і вирізали (навіть пилами живцем) біля **дві тисячі** шляхти і понад **150** дворів спалили. Шляхта польська присіла а польські патріоти побачили, що без знесення панщини, наділення хлопа ґрунтом та без національного освідомлення його*) боротьба за визволення Польщі є неможливою.

Та панове шляхта — як писав пів століття пізніше Виспяньскі — „не хцелі хцецьʼ" і доперва два роки по тій різанині пізніше—загальна революція в Австрії довела до знесення панщини. — Польські пани, взявши за те знесення величезні міліони з хлопських податків (як це виказав в осібній книжці Іван Франко), під формою „індемнізації" помякшали — і вже в 20 років по тій страшній різанині, коли Австрія програла війну з Прусаками! — заключили з нею угоду та дістали майже необмежене панування над Галичиною в свої руки. Кілька літ пізніше дістали вони і свого міністра — одним словом — Галичина стала автономною провінцією Австрії в руках польської шляхти.

Але чи зреклись вони через це своїх самостійницьких змагань до відбудовання старої Польщі тай то ще **„в давних ґраніцах?**

В жаден спосіб!

Вони використали ту автономію, (котру наші люди „ґвалтономією" прозвали), а зосібна своє панування над галицьким шкільництвом — для якнайширшого і найглибшого поширення в народі польського патріотизму і змагання до злуки всіх розділених частин Польщі, а рівночасно до приборкання підіймаючого голову, до еменципації прямуючого українського хлопа.

Та кількадесятьлітна праця Поляків видала пожадані плоди: Галична стається центром визвольних змагань Поляків взагалі і ті змагання обіймають поволи і інші частини Польщі, під пруською та російською займанщиною. Поляки, що осталися під Прусаками, використують знаменито пануючі там конституційні свободи, так, що визвольна робота концентруючихся в Галичині конспіраторів звернена передовсім на польську, під російським пануванням позістаючу „Конґресівку".

Колиж було очевидним, що наближається остаточна збройна розправа поміж осередними державами і Росією — в Галичині власне орґанізує Пілсудський своїх „стшельцуф", а інші польські патріоти, „бартошове дружини", перетворюють польських „Соколів" у польське військо.

Війна вибухає і всі згадані орґанізації лучаться в польські **„леґіони",** котрі однак... не хотять присягати Австрії на вірність. Повстає конфлікт, полагоджений у той спосіб, що „леґіони" стають **„помічничим корпусом".**

Все те — дуже інтересні річи, котрих ми з „надмірного" українського патріотизму не хочемо навіть пізнати, хоч вони так дуже поучаючі для нас. Але ми все те повинні знати, хоч би лиш з цеї причини, щоби пізнати докладно психольоґію Поляків, з котрими ми чейже передовсім маємо до діла.

Своїм боком — Поляки не дадуться нам так легко „взяти", як їм далися „взяти" Австріяки, і хиби та короткозорість політична тих останніх є для них надзвичайно пожаданою наукою.

І тому: вони не допускають Українців до офіцирських шкіл, вони не лучать українських новобранців в осібні українські полки, а розділюють їх по цілій Польщі. Воня розвязали український „Пласт", усі „Січи" та масу „Лугів" і „Соколів", а рівночасно ґенерал **Ридз Сьміґли** робить осторожні старання, чи не удалося би зорганізувати **„козацкего корпусу"** на випадок війни з совітами.

Та це вже інше діло, а нам тут іде лише про виказання, чи автономія Східної Галичини могла би нам на щось придатися, чи ні.

Річ очевидна, що **так,** хоч наша тактика — в порівнанню до тактики Поляків супроти Австрії — мусіла би бути значно змодифікована та приноровлена до цілком інших обставин.

Треба нам однак зазначити передовсім ось що:

Галицькі Українці, а зокрема їх провідники, стоять просто мов заворожені домаганням самостійности і соборности і то майже так, як стояли Поляки під натиском ідеї „Польскі в давних ґраніцах". А Поляки — зглядно вшехполяки ще досі в ріжних „Аванґардах" та інших подібних писемцях напастують своїх провідних політиків з часів 1919—1921 рр., чому вони не домагалися бодай ще Камянця Подільського та „Плоскурова". (Так вони звуть наш чесний Проскурів).

(Далі буде).

*) Мазури не признавали себе Поляками — лише „цесарскімі дзецьмі".

А. Вирвич.

НА РОГАЧЦІ.

(Оповідання).

(15)

Гість взяв подане йому циґаро і закурив. Поводився цілком не так як такий, що курить перший раз. Він вже нераз курив. Курив лиш тоді, коли хтось потрактував його. Петрина став свою люльку напихати свіжим тютюном і при сій роботі сказав:

— Мій сусід має щастя. Помер саме тоді, коли на свіжу могилу прийшла черга в найкращій частині цвинтаря. Яма для нього вже викопана. Вона зараз коло ями, викопаної для пані полковникової.

— Гадаю, що тепер, коли смерть вже зрівнала їх, вона не обидиться сусідством бідака і вони не побються, — замітив гість. — Небіжчики не так, як живі. Небіжчики живуть у згоді між собою.

— Не все! — сказав гробар.

Кудецький чепився тої відповіди, бо, розвиваючи її далі, надіявся від гробаря витягнути відповідь на питання, чи небіжчик може бути небезпечний для живого. Він спитав, неначе би дуже здивований:

— Не все? Кажете, що небіжчики не все в згоді? Ви хіба зажартували собі. Милий Боже! Як хто вже раз вмер, то йому відійшла охота журитися сусідом.

— Кажете, що я зажартував собі. Се заповажні річи, щоби бути предметом жартів.

— То ви гадаєте...

Показуючи поза себе великим пальцем вікно, що виходило на цвинтар, Петрина перебив промову Кудецького і сказав:

— Там діються річи, про які нам тут і не сниться. Чим далі від них, тим безпечніше.

— То небіжчик справді може бути небезпечний?

Гробар кивнув головою потакуючо. Кудецький чув, що його хребтом пройшов мороз. Для певности питав далі:

— То ви гадаєте, що чоловік, хоч вмер... справді вмер, може знов появитися і, сказать би, ходити?

— Чи ви христіянин, пане Кудецький? — спитав гробар.

— Я? Очевидно! Як вам прийшло на думку таке чудне питання, пане Петрина?

— Отже бачите. Як ви христіянин, то вірите в життя після смерти, так як нас учить святе письмо. Смерть є лиш переходом з одного життя до другого, тільки що небіжчики жиють інакше як ми.

— Чи ви гадаєте, що лихі люди мусять по смерти ходити і можуть нам показуватися?

— Лихі люди? Справді лихих людей дуже мало на світі. Хто може знати, чи богач, котрий ніколи не крав, є ліпший від того бідака, що з голоду вкрав бохонець хліба?

— Гадаєте, що то не кара, як небіжчик ходить?

— Кара? Карою було би радше те, як би небіжчикови не позволили вилізти з гробу тоді, коли опівночи інші небіжчики над ним весело гуляють.

— Весело гуляють? Як гуляють?

— Я вам щось скажу, сусідо. Про такі річи я не радо балакаю, бо в наших безбожних часах мало хто вірить в Бога, мало хто вірить в чорта. Як хто балакає про людську душу, то з нього сміються ті, що себе звуть христіянами. Я не велику маю охоту, щоби за правду з мене люди сміялися.

— Не гадайте, сусідо, що я з вас буду сміятися.

— Того я не боюся, я маю вас за розумного хлопа і тому розкажу вам дещо з того, що я сам бачив. Присуньтеся ближче, бо ті, там, не дуже були би вдоволені, як би вчули, що я про них розказую.

Зсунули оба крісла докупи і гробар став розказувати півголосом.

— Що мерці мають дозвіл від години дванацятої до першої в ночи покидати свої гроби і ходити по світі, знає кождий з нас. І ви знаєте се. Вони не радо показуються людям і їх найлюбішим ігровищем бувають високо огороджені цвинтарі. Чи ви коли були на цвинтарі між дванацятою і першою в ночи?

Від того питання Кудецькому зробилося зимно.

— Я? Нізащо в світі!

— Хто не мусить, той нехай не показується там у тій порі. Небезпечно тоді, коли вони сюди й туди шибають собою... Я сам бачив, як вони на могилах і між могилами танцюють, переганяються, шукають собі хати...

— Шукають хати? Чейже кождий з них має власну хату... під землею, — замітив Кудецький недовірчиво.

Петрина озирнувся, неначе би боячись, чи хто не підслухує, і розказував далі:

— Як недалеко лежить небіжчик, котрого священик ще не покропив, отже той, що не має права лежати тут, то він приходить сюди між дванацятою і першою, щоби забавитися з мерцями, вже похованими. Коли він прийде, то всі мерці сідають навкруги нього на своїх гробах і зачинають сюди й туди бігати, міняти місця. Коли гостеви поталанить захопити який гріб, заки котрий інший мерлець сяде на нім, то він влазить в той гріб. Мерлець з сего гробу, не маючи де покластися, блукає по світі, поки слідуючої ночи не захопить для себе якого гробу. Як непохований небіжчик був незручний і не захопив для себе гробу, то вертається до свого тіла, щоби другої ночі знов пробувати щастя.

Слухаючи се, Кудецький цілий дрожав. Чув, що на його голові стає волосся. Годинник на стіні вибив пяту. Кудецький схопився, кажучи:

— Я Дирдиковій прирік, що прийду найдалі в четвертій, а то вже пята. Сердечне спасибі за те, що ви мені розказали. Тепер мушу до хати. Як позволите, то за пару днів знов прийду до вас і розкажу вам.

Нахилився до уха гробаря і шепнув:

— Скажу вам, що я бачив щось страшне!

— Ви бачили? Ви? Щож се таке було?

— Не тепер. Іншим разом, бо нині вже запізно. Бувайте здорові!

Гробар вивів гостя з хати, сказав „добраніч", і Кудецький пішов. Було цілком темно. Стривожений оповіданням про мерців, боявся йти попри цвинтарний мур і перейшов на той бік дороги. Підгорнув під пахи поли капоти і пустився бігцем. На право, де був цвинтар, і не глянув, бо боявся, що який мерлець підведеться і виставить голову понад мур. Поспішаючи так, ломив собі голову питанням, який то буде його нинішний нічліг?

— Сеї ночі сам не лишуся в такім сусідстві! — погадав. — Як його вже вивезуть з хати і поховають, то він мабуть же лишиться в своїй новій підземній хаті і до мене не вернеться. Сеї ночі він ще буде ходити... Може би Дирдиковій сказати, що то в ночи діється, і просити її, щоби не лягала, а зі мною пересиділа бодай аж до хвилі, коли небіжчик вже не ходить?

Коли так важив і розважував, минув якогось чоловіка й не глянувши, хто то. Мусів зупинитися, бо той вхопив його за рукав, питаючи:

— А ви чого так гоните? Сталося що?

То був старий, кулявий і недочуваючий зарібник, що робив на дорозі і в останніх днях засипував шутром ями коло рогачки. Кудецький втішився, що попав на живу душу, бо тепер мерці на цвинтарі вже не були для нього такі небезпечні. Бодай він їх вже не так дуже боявся. Коли тепер ішов з ним, йому прийшла до голови спасенна гадка. Сей робітник міг би бути йому ліпшим товаришем, як вдова Дирдикова. Хоч мав покручені ноги і не дочував, то всеж таки, що хлоп, то не баба.

— Такому бідакови обіцяти пару крайцарів, то радо згодиться ночувати у мене.

Кудецький став зарібникови розказувати, що боїться злодіїв і йому потрібний хтось, що з ним ночував би. Глухман лиш зрозумів, що як прийде на ніч спати у Кудецького, то заробить двацять крайцарів. Бідак згодився, кажучи:

— Прийду до вас, та не скорше, як в десятій годині, бо ще мушу бути у себе дома, щоби з мого нинішного зарібку дати жінці на вечеру.

Кудецький вдоволений був з такої відволоки, бо в десятій вдова вже буде в своїм ліжку на стриху. Не побачить нічного гостя і перед нею не треба буде вибріхуватися.

Зарібник пішов далі, Кудецький до своєї хати. Вдова зладила вечеру собі і Кудецькому. Сиділа з ним аж до девятої і увесь час, то плакала, то розказувала про небіжчика. В девятій сказала добраніч і пішла спати. Кудецький тужно вижидав приходу зарібника. Ледви стала бити десята, Петро увійшов, радісно привитаний.

У Кудецького була фляшина спірітусу. Як коли мав ломоту в ногах, чи кольки в шлунку або в грудях, то сим спірітусом натирав. Пити не пив, бо коли ще був маґістратським писарем, то се був би для нього задорогий напиток. Сей спірітус він тепер жертвував. Заварив воду, дав цукру і спірітусу. Таким горячим грогом почастував свого комірника. Балакати з ним не міг, бо був би мусів голосно кричати до вуха, що була би почула вдова. Йому й непотрібна була розмова. Йому було досить, що в хаті є хтось з ним. Зарібникови, котрому ґроґ зробив дуже добре, було байдуже, чого Кудецький взяв його на сторожа.

(Кінець буде).

ОРГАНІЗАЦІЙНА ПЕРЕПИСКА

ВЗОРЕЦЬ.

ЯК ВИЗНАВАТИСЯ В ТАБЕЛЯХ НОВОГО РОДУ ОБЕЗПЕЧЕННЯ.

TRANSFER TO NEW WHOLE LIFE — Перехід до „нового обезпечення на ціле життя.

IN FORCE FOR 17 YEARS $1000 CERTIFICATE — Стара грамота 17 літ у силі на $1000

Age 30: ANN. ... $23.67; SEMI. .. 12.51; QUAR. .. 6.27; MONTH. . 2.09

Вік при вступі **30** (17 років тому) — Вкладки: Річно, Піврічно, Квартально, Місячно

Cash Value	Paid Up	Extended Insurance Yr.	Extended Insurance Dy.	End of Year	Вартість грамоти в готівці і в продовженню обезпечення. (Вартість у готівці / Виплачена грамота / Продовження обезпечення на повну суму)
$92	$193	7	323	0	0 Теперішня вимінна вартість грамоти при переході зі старого роду до нового.
188	386	14	227	1	1 Коли би член преестав платити вкладки по 1 році в новім роді.
196	394	14	143	2	2 По двох роках плачення вкладок у новім роді.
215	419	14	250	3	3 Вартість нової грамоти по трох роках плачення вкладок у новім роді.
231	445	14	342	4	4 Готівка, виплачена грамота, або продовження по чотирох роках плачення вкладок у новім роді.
249	469	15	35	5	5 Вартість грамоти в готівці, виплаченім обезпеченню, або в продовженню обезпечення на повну суму, коли би член перестав платити вкладки по пятьох роках плачення до нового роду.
267	492	15	65	6	6 По шістьох роках плачення вкладок до нового роду, себто за шість років від теперішньої реформи.
286	516	15	89	7	7 По сімох роках плачення вкладок у новім роді обезпечення.
305	539	15	89	8	8 Вимінна вартість грамоти нового роду обезпечення, коли перестається платити вкладки по вісьмох роках.
323	559	15	53	9	9 По 9-тьох роках плачення вкладок.
343	581	15	33	10	10 По 10-тох роках.
362	601	14	348	11	11 По 11-тьох роках.
381	620	14	287	12	12 По 12-тьох роках.
400	638	14	217	13	13 По 13-тьох роках.
420	657	14	152	14	14 По 14-тьох роках.
439	674	14	66	15	15 По 15-тьох роках.
459	691	13	353	16	16 По 16-тьох роках.
478	707	13	261	17	17 По 17-тьох роках.
498	724	13	176	18	18 По 18-тьох роках.
516	737	13	61	19	19 По 19-тьох роках.
536	753	12	335	20	20 По 20-тьох роках плачення вкладок у новім роді обезпечення.

До якого члена відноситься повища табелька?

До такого, що має стару грамоту, яка вже є в силі 17 років (отже видана в 1915 році) на суму $1,000.

Скільки років мав той член при вступі, а скільки має тепер, та після якого віку він мав би платити,, коли би перейшов до нового роду обезпечення?

Той член мав при вступі 30 років, а тепер, по 17 роках, має 47 років. Перейшовши до нового роду, він дальше буде зачислятися як 30-літній.

Яку вимінну вартість має та 17-літня грамота цього 30-літнього члена?

Зараз по виміні на нову грамоту, коли би він не міг дальше вкладок платити, то має право до так званої вартісної виміни на готівку в сумі $92, або, оставивши ту готівку в організації, дістати на те місце заплачену грамоту на $193, платних уразі смерти колинебудь пізніше, або, оставивши готівку ($92), бути дальше обезпеченим на повну суму $1,000 на протяг дальших 7 років і 323 днів.

Яка буде вимінна вартість цеї грамоти, коли член буде дальше оплачувати її новими вкладками на протязі цілого року?

По році плачення вкладок після нової системи вимінна вартість буде подвійна, бо в готівці $188; або грамотою на виплачене обезпечення на суму $386; або в продовженню на повну тисячку на протяг дальших 14 років і 227 днів

Яка буде вартість тої грамоти, коли вона буде оплачувана дальших 20 років?

По 20 роках плачення вкладок та грамота буде вартувати в готівці $536; або в виплаченій грамоті на суму $753; або в продовженню цього обезпечення (то є на повну суму $1,000) на ще дальших 12 років і 335 днів.

Коли можна призначену суму вибрати, а коли позичити?

Вибрати, або радше відібрати, можна тоді, коли член по означенім табелею часі схоче відібрати таку суму, яка після табелі йому належиться, щоби дальше не мати з організацією нічого спільного, себто вкладок дальше не платити і не бути дальше обезпеченим. Та коли він тільки позичить таку суму, яку мав би право відобрати, або лише частину тої суми на заплачення вкладок, і вкладки дальше буде платити, то він дальше буде обезпечений на $1,000 і вимінна вартість його грамоти буде дальше зростати так, як показує його табелька.

Отже свою резерву в готівці відібрати, значить взяти свої гроші і перестати дальше бути членом. Позичити — це значить задовжитись, остаючися дальше членом. Довг може бути колинебудь пізніше сплачений, залежно від волі і можности члена, або цей довг мусів би бути відтягнений з повної суми обезпечення по смерти члена.

Що значить виплачена грамота зараз по реформі на $193, а рік пізніше $386, і так дальше аж по 20 роках $753?

Коли член перестане вкладки платити, то він по оплаченню асекураційного ризика на повну суму до цього часу зложив ще надвишку-резерву, яку міг відібрати в готівці. І коли він ту надвишку лишить в організації, то нею може покрити своє обезпечення на цілу решту свого життя на таку суму, як показує табелька. Отже цей член, діставши до рук нову грамоту, буде мати зараз суму $92 і за неї міг би дістати виплачену грамоту на цілу решту життя на суму $193, а рік пізніше, то є, коли він цілий рік буде платити нові вкладки, то він був цілий той рік обезпечений на $1,000, а його резерва зросла на суму $188. Оставивши ту суму в організації, член може отримати оплачену грамоту на $366, платних уразі смерти колинебудь пізніше. Колиж той член буде дальше платити вкладки після нової системи повних 20 років, то він не лише на протязі тих 20 років буде обезпечений на повну суму $1,000, але, перестаючи вкладки платити по 20 роках, він буде мати зложену резерву, за яку, коли лишить її в організації, буде міг дістати заплачену грамоту на $753, платних уразі смерти колинебудь пізніше.

Коли член може користати з безплатного продовження на повну суму обезпечення?

Коли член, перестаючи платити вкладки, не вибере своєї резерви в готівці, ані не зажадає „виплаченої грамоти на означену табелею суму", то остається дальше обезпечений на повну суму, але лише на такий час, який означує табелька. Перестаючи платити вкладки, член має право на протязі 90 днів рішиться, чи він хоче звороту готівкою, чи на місце готівки хоче мати виплачену грамоту на цілу решту життя на таку суму, як показує табелька, чи хоче бути дальше обезпечений на повну суму на такий час, як його табеля показує. Хто, переставши платити вкладки, до 90 днів не надішле аплікації, що він хоче готівки, ало виплаченої грамоти, той автоматично остається дальше в продовженню обезпечення на повну суму (але тільки на вказаний табелькою час!) і пізніше цього не може змінити.

На як довго член, до котрого повища табелька відноситься, може бути обезпечений на повну суму $1,000, коли би, вимінявши грамоту, не міг вкладок платити?

Вимінявши стару грамоту на нову, він без оплати вкладок мав би „продовження на своє обезпечення" на протяг дальших 7 років і 323 днів, до 12-тої години в ночи. І колиб він умер на протязі того часу, організація мусіла би виплатити спадкоємцям повну суму $1,000.

Колиб той член платив після нової системи один рік, а відтак перестав платити, то він мав би право на продовження на дальших 14 років і 227 днів. То чомуж, коли він буде платити повних 20 років, як перестане платити, буде мати право до продовження лише на дальших 12 років і 335 днів?

Відповідь: Так зване „безплатне продовження" є тоді найбільше, коли його найбільше потрібно. Безплатного продовження потрібно в початках, коли ще нема зложеної такої резерви, щоби вона могла вповні відповідати „готівці", або „виплаченому обезпеченню". І тому, що потреба того безплатного продовження (Extended Ins.) заєдно зменшується, аж поки цілком відпаде, тому дається його більше в початках, коли його більше потрібно.

Приглянувшися добре тій табелі, доглянемо, що вартість у готівці заєдно зростає. Чим довше член платить, тим більшу суму може відібрати. Таксамо заєдно зростає вартість „виплаченої грамоти". Бо чим хто більшу резерву зложить, тим вищу суму обезпечення може нею заплатити.

Приглянувшися добре тій табелі, хоч вона, як і всі інші, зладжена тільки на час 20 років, числячи від дня виміни старої грамоти на нову, легко доглянути, що той член, до котрого ця табеля відноситься, не буде мусів довше як дальших 30 років нову грамоту оплачувати, щоби мати „виплачену грамоту" на повних $1,000, так якби він тепер брав трицятьлітну грамоту на $1,000. Він не буде потребувати довше як 30 років платити, щоби бути обезпеченим **аж до смерти на $1,000.** Коли приглянемося, в якій пропорції до його плачення вкладок буде зростати право до звороту в готівці, то побачимо, що той член не буде потребувати довше як 40 років платити, щоби набути право відібрати повну тисячу долярів в готівці до власних рук, так, як би це був 40-літній ендавмент.

Коли зважити, що це відноситься до члена, котрий мав при вступі 30 років, а тепер має 47 років, то побачимо, що хоч цей новий рід обезпечення зветься на ціле життя (Whole Life), то він рівнається такому родови, що зветься „виплаченим у віці 80 років" ("Paid Up at Age 80"), або такому, що зветься "Endowment at Age 85". Та це відноситься тільки до тих членів, до котрих відноситься повища табелька.

Члени, що були молодшими при вступі і тепер є молодшими при теперішній реформі, будуть молодшими і тоді, коли виплатять повну суму обезпечення.

Члени, що в старшім віці приступили і тепер при реформі є старшими, або вже 85 років мають, не годні вже так довго жити, щоби новими вкладками зложити собі ендавмент, але за це вони з менших дотеперішніх вкладок зложили собі вистарчаючу резерву.

Реформа всіх нарівні трактує і по справедливости. Старі члени більше і довше платили, тай більше зложили, і тепер з цього можуть користати. Молоді члени більшими вкладками будуть могли скорше, себто в молодім віці, таку резерву зложити і тому скорше (себто молодшими) зі своєї резерви користати.

ДВА ОСЛИ.

Всі ми знаєм, що в Ляхів
Здавна натура така,
Щоби тільки посміятись
І покпити з мужика.

Вивів мужик продавати
На торговицю осла;
Тут із паном за під руки
Груба пані надійшла.

Веде пана за під руку,
До мужика підійшла,
І питає: „На що, хлопе,
Так тримаєш ти осла"?

„Патш, он бедни ледве стої
Пусьць ґо, нех положи сен,
Хиба на то ґо так тшимаш,
Жеби з нуґ не звалiл сен!"

Надоїло мужикови
І до пані промовляє;
„А на що то, каже він,
Пані свого так тримає?"

Павло Романишин.

ЯК ДОПОМАГАЮТЬ УКРАЇНСЬКІЙ УЧАСТИ У СВІТОВІЙ ВИСТАВІ.

З діяльности Виставового Комітету в Ню Йорку.

Головна Управа Української Виставової Корпорації Всесвітньої Вистави в Шікаго одержала з Ню Йорку такі інформації про акцію допомоги українській участи у Світовій Виставі:

1. Підготовано підприємство, з якого надіються чистого доходу в сумі $500. Видруковано на це 3,000 тикетів, які вже в розпродажі.

2. Розписано листи до всіх організацій в Ню Йорку, представляючи їм значіння нашої участи у Всесвітній Виставі та потребу грошевої підпомоги. Тому Комітет взиває ті організації, щоб вони, крім збірок поміж своїми членами, зложили також якийсь даток з товариської каси.

3. В неділю, дня 20 листопада, отворено Виставу народнього мистецтва, з якої чистий дохід призначений також на Виставу в Шікаго.

4. Мається в проєкті скликати в грудні загальне віче, на якому переведеться збірку на тусаму ціль. Крім того думають перевести також збірку під церквами.

5. Жіноча організація влаштовує кождого тижня „Чайний Вечір", з якого чистий дохід також іде на Українську Виставу в Шікаго.

До комітету входять: п. А. Борак, голова; пані Г. Лотоцька, заст. голови; п. Д. Галичин, секр. і п. Е. Драґінда, касієр. Цей комітет репрезентує досі 15 українських національних товариств з Ню Йорку і є надія, що й інші прилучаться до спільної народньої праці.

Чи не булоб добре іншим Виставовим Комітетам піти слідом Ню Йорку і підперти добру ідею?

За Українську Виставову Корпорацію Всесвітньої Вистави в Шікаго:

Д-р М. Сіменович, голова; **М. М. Белеґай,** фін. секр.

ГЕРОЇ.

Ви, що в тюрмах вянете як цвіти,
Щоб лиш Волю добути всім нам,
Страждальці, — за нарід терпіти
Вам краще, ніж служить катам!

Герої! — Бо життя, хоч миле,
Ви в жертву Україні дали,
Тим всім додаєте сили,
Що на дусі так низько упали.

Дм. Захарчук.

Артист ВАСИЛЬ ПАНЧАК
при мальованню портрету Міс Ню Джерзи, котрий буде виставлений на Нюарській виставі. (Огол.)

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

АКРОН, ОГАЙО.

Листопадове Свято.

В неділю, 13 листопада, відсвяткувала наша громада гідно і достойно память наших героїв, що дали своє життя за долю-волю України. Свято складалося з двох частин. Перша була в нашій парохіяльній церковці св. Духа. Там посеред святочно прибраної на той день церкви влаштовано гарну стрілецьку могилу, з березовим хрестом, прибрану зеленю і квітами. Коли почалася Служба Божа, до церкви ввійшла з церковної галі почесна варта в січових одностроях. Поперед неї несли братські прапори У. Н. Союза й Провидіння, а за ними ступали чотири старші дівчата в одностроях Червоного Хреста з вінцем і цвітами, і гурток малих дівчаток в народніх строях з хоругвками і цвітами, які зложили на могилі. За ними парами ввійшли урядники і члени місцевих відділів згаданих товариств зі своїми жалібними відзнаками й утворили ряд по середині церкви. Сам вид могили, напису: „борцям за волю України", цвітів, варти і гарно прибраних дівчаток зі світлом в руках, викликували в усіх присутних якийсь святочний, піднесений настрій. Церква була виповнена по береги. Прийшли навіть чужі люди і наші поблизькі фармери. Всі з затаєним віддихом слідили за ходом богослуження і з небувалою набожністю шептали тихо молитви. Якось так мило і любо глядили очи всіх на уквітчану зелену могилу й на пестро прибрані діти. Якось так приязно вражав всіх наш гарний церковний спів. Дійсно, мов дух мира і любови лучив того дня серця всіх присутних і робив їх рідними братами.

Та ще більше запалали ті серця, коли наш новий душпастир, о. Іван Забава, ставши над тою зеленою могилою, сказав святочну свою проповідь. Церква ціла жадно ловила його золотоусті слова, які плили дійсно з серця, з того, що любить свій народ, любить ті могили, любить тих незабутніх наших героїв, що з ними разом ішов колись здобувати волю і щастя для своєї вітчини. І я певний цього, що ті слова його запали у кожде серце і викликали там жар жертвенної любови для своєї неньки-України. І був очевидний доказ цього. В цілій переповненій людьми церковці стало все тихо, хоч мак сій. Всі з затаєним віддихом ловили слова проповідника. Ба, ще не все. В очах присутних заблестіли з жалю і зворушення сльози. Того давно не виділа наша убога церковця. Плакали зворушені акронські люди, бо вони не чули ще може в мурах своєї матери церковці такої мови, таких щирих братніх слів, бо може ще не виділи такого, хтоб так любив свій нарід і болів над його долею. Тепер доперва може стало декому ясно, чому за тим милим о. Іваном так жалувала Филаделфія і так рвався Клівленд. Не за ним, а за його працею і за його любовю до свойого народа. Ми за 16 літ істнування нашої парохії в Акрон, Огайо, мали вже 13 священиків, а о. Забава, як чотирнацятий, буде мабуть першим з них, котрого так щиро всі вже полюбили, як нікого перед тим.

По скінченій проповіди почалась панахида за погибших героїв. Жалібні тони похоронних співів, кадильний дим, мерехтіння свічок і сльози розжалоблених людей вязались разом в одну спільну благальну молитву за долю і волю своєї вітчини. Гарною молитвою за долю українського народа, а відтак жалібним співом „вічная память" закінчилась ця гарна частина нашого Свята в церкві.

Другу частину свята становив святочний концерт, що зачався точно в 7. годині вечером у нашій церковній галі. Люди, зворушені і зацікавлені Святом ще рано в церкві та повідомлені про концерт, зачали сходитись вже в 6-тій годині, хоч ще було треба цілу годину чекати. Вже на чверть години перед 7. годиною галя була битком набита. І сама галя гарно нині виглядала, бо дбайливе жіноцтво постаралося, враз з церковним урядом, що цілу галю відновлено, а що найкраще: сцену прикрашено новою гарною куртиною і гарними новими фіранками на вікна. На гарно прибраній сцені знов станула перед очами глядачів гарно прибрана зеленю і цвітами могила зі зложеними на вхрест шаблею і крісом, як воєнними емблемами. Люди нетерпеливо ожидали початку концерту. Милою несподіванкою було для присутних прибуття молодечої акронської банди, котра по дволітній перерві відновила перед двома тижнями свою працю під проводом п. Йосифа Сивика. Їй то припала честь почати сей гарний вечірний концерт. Вони відограли наш національний гимн і своєю милою грою немов настроювали слухачів до дальшої програми концерту. Потім відкрив се миле Свято своїм вступним словом о. Іван Забава. Уважно і з захопленням слухали його палких, щирих слів старі і малі та нагороджували час від часу його слова бурними оплесками. Він заповів сам і цілу програму концерту, яка була милою несподіванкою для нашої акронської громади. За тим хор під проводом п. В. Поливки відспівав пісню „Журавлі", а п. М. Гаєва віддеклямувала „Розриту Могилу", Шевченка. Відтак знову хор відспівав пісню „Чорнаріля ізорана". Тоді вийшов на сцену знов о. І. Забава і виголосив свою святочну промову-реферат: „Перебіг історії наших визвольних змагань від 1. листопада 1918 року, аж до сумного їх кінця". В нім коротко і ясно виказав він геройство і жертвенну любов нашої Галицької Армії і те велике діло, яке вона розпочала, якому дала основу смертю і кровю своїх героїв, — діло визволення з ворожих кайдан своєї поневоленої вітчини і збудування своєї власної Соборної Української Держави.

Слухачам знову заблестіли сльози в очах, коли почули від очевидця тої Голгофти про те горе і недолю, які прийшлося перенести нашій опущеній усіми Галицькій Армії. Всі з якимсь невимовним сумом і завзяттям заразом ловили його слова і ховали їх до своїх сердець, як дорогу незабудьку для себе і для своїх діточок.

По рефераті п. Василь Пулк відчитав зібраним відозву Українського Товариства опіки над інвалідами у Львові і щирими словами загрів до зложення щедрих жертв на наших бідних калік-інвалідів. Зараз по його слові пішов він сам і п. Олекса Цепко за збіркою по гали, а банда за той час приґравала, що мала найкращого зі свойого репертуару.

По збірці почалась друга частина концерту. Її почала своїм сольо-співом пані Куривчак. Вона відспівала дві пісні, а слухачі нагородили її милий спів бурею оплесків і загальним одушевленням. По сім панна Ольга Галамай віддеклямувала прегарно „Тополю", Шевченка, а відтак хор відспівав: „Ви жертвою в бою". Після цього малий школярик Ев. Чаплик віддеклямував віршок „Що я люблю". Тоді знову забрав кінцеве слово о. Іван Забава. Він вказав коротко на значіння і користь Листопадового Свята для нас і передав зібраним заповіт тих героїв-страдальців, що в їх честь ми ті листопадові Свята обходимо. Накінець він подав до відома, що принесла збірка — $40, подякував в імени комітету Свята й уряду церковного за щедрі жертви і за працю всім тим, що причинилися нею до ввнеслости цього милого нам Свята. По сім хор відспівав на закінчення національний гимн. Вже прогомоніли слова гимну, але нарід не рушався з галі. Чомусь ніяк не хотілося йти людям домів. Не хотілося кидати умаєної могили — любих слів і того настрою, що панував в тій галі цього вечора. Тут якби на даний знак знов забрала своє слово молодеча банда. Вона ще відограла дві пісні, а відтак національним гимном закінчила миле і незабутнє у нас Свято. А нарід стояв дальше. Якось так мило й приязно говорили всі з собою, якось так весело гомоніли діточки. — І довго, довго ще стояли гуртками, та насолоджувались радістю нинішнього дня. На всіх лицях малювалась якась нетаєна радість і вдоволення і з уст до уст передавали похвали співакам, молоденьким деклематорам, дорогому промовцеви і всім тим, що потрудились коло влаштування такого гарного свята. Я певний цього, що це свято, ті слова і співи, та зелено умаєна могила отворили неодному очи і зблизили його назад до одної спільної української родини. Я певний цього, що по цім святі зросте чисельно і наша вбога і розбита парохія і набере знову нової сили і нового розмаху до дальшої творчої праці на славу Божу і на хосен та добро своїй рідній Україні. Всі зібрані гроші в сумі $40 вислано через Обєднання на інвалідів у Львові.

Присутний.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Українські жіночі роботи на виставі.

Українське жіноцтво в Америці працює, не покладаючи рук, на те, щоби популяризувати українське імя серед Американців. Ось тепер у Комодор Готелі урядила річну виставу організація „Жіноча штука й індустрія". На тій виставі знайшлася й українська будка, яка своєю красою та вмілим розложенням ріжних вишивок та народніх виробів приваблює око відвідувача вистави. Українська будка знаходиться в дуже гарнім положенню біля самого центру, де відбуваються на сцені щоденно дві програми, в яких беруть участь визначні артисти.

Цього року українська вистава тут уряджена заходом „Жіночої Громади" та „Сивік Сентер". Будку влаштувала з великим артистичним смаком і знанням справи пані Павлина Авраменкова, яка безпосередньо й доглядає за нею при помочі п. Пищик. Молоді дівчата з Сивік Сентер пособляють вечерами, пояснюючи відвідувачам, що в якій ціли вживається на Україні. Всі жінки одягнені в гарні українські строї.

У пятницю, 2. грудня, в годині 7.30 вечером, розпочинається вечірня програма, в якій Українці виступлять зі співами та з танцями танцюристів з Клюбу Танцюристів у Ню Йорку. Танки підібрані будуть найліпші, уложені В. Авраменком і виконані будуть найліпшими танцюристами клюбу, які покінчили школу В. Авраменка. Танцями проводитиме інструктор школи В. Авраменка, М. Герман. В інші дні беруть участь у програмах також Фіни, Естонці, Чехословаки й інші народности, які мають свої вистави.

Можна сподіватися, що Українці численно відвідають виставу й свою програму, щоб ще раз переконатися, яку красу посідає український нарід у своїй народній штуці, і як чужинці її цінять.

І. Б.

—o—

БОФАЛО, Н. Й.

Листопадове Свято.

Злученими силами (товариствами) при українській православній церкві і громаді відбулося Листопадове Свято в неділю, дня 13. листопада. Рано була панахида за поляглих героїв України, а вечером святочний концерт хору „Бандурист" і школи при православній громаді.

Коротке, але влучне вступне слово мав п. С. Юзвак, а святочну промову виголосив о. Є. Мусійчук. Хор „Бандурист" співав між іншим пісні: Видиш, брате мій; Ой нагнувся дуб високий; Чорна ріля ізорана; Їхав Стрілець; Ой пряду, пряду; Козака несуть і ін. Співав також молодечий хор вищої української школи пісні: Летіла куля; Ой та зажурились, і Максим козак. Шкільні діти також відспівали кілька стрілецьких пісень: Як з Київа в Житомир; Гей ви Стрільці Січовії; Ой у лузі; Ой видно село і ін. Були також соля панни В. Линської: Накрила нічка; пані К. Сидорович: Маєва нічка, панни А. Офінович: Ой Морозе, і Ой їхав чумак; п. Т. Коваль відспівав: Віє вітер, віє буйний. Дует відспівали панночки сестри Анна і Софія Юзвак: Ой зацвила черемха, зацвила. Також кілька стрілецьких пісень відспівав о. Мусійчук.

Всі пісні і діточі деклямації відносилися до стрілецьких подій і нашої останньої боротьби за волю України. Присутні винесли гарні враження і підбадьорені до народньої праці на поклик о. Мусійчука, зложили невелику суму на українських інвалідів, що по обтягненню розходів вишлеться через Обєднання в призначене місце. Зложили слідуючі: по $1: І. Ґут, о. Є. Мусійчук, Д. Колотило; по 50 ц: П. Сторожук, В. Гупкович, С. Юзвак, М. Боднар, В. Яблонський, І. Сидорович, С. Стойкевич, пані Линська; а по 25 ц.: п. Подоляк, В. Шеремета, пані Офінович і С. Баліцький. Разом з дрібними датками зібрано $11.70.

Громадянин.

ТАРЗАН МОЖНОВЛАДЕЦЬ ДЖУНҐЛІВ. (15)

„Це кінець!—говорив Блейк, Я тепер з тобою розлучаюся. Завтра ранком ми розділимо все, що маємо, а також поділимо наших слуг і розійдемося. Куди ти підеш — мені діла до того нема, але я піду в протилежну тобі сторону". Після цього вони оба поховали свої револьвери до кишень і, здавалось, обидва заспокоїлися. Та Стимболови не дуже подобалися слова Блейка й він затаїв у собі ворожнечу проти свого товариша виправи.

—o—

Джім Блейк урядив свій табор в першому місці, що було на те найпридатніше. Він спішив скорше розділити все, що вони вдвох мали, і хотів якнайскорше позбутися свого „приятеля". Стимбол не хотів помагати Блейкови й навіть не цікавився, як той ділиться їх припасами. Він узяв з собою двох чорних і з ними пішов у ліс на полювання. Стимбол хотів використати може останню нагоду до полювання в глибині джунґлів.

—o—

Діставшись у глибину джунґлів, Стимбол побачив чорну волохату постать, яка в кущах тікала від нього. Примітили її також два чорні слуги, котрі були з ним. Один з них вигукнув „Ґуриль!" Стимбол мовчки прицілився зі своєї рушниці й стрілив, та не влучив. Так він кілька разів націлявся й кілька разів стріляв, але все не попадав у ціль. Чорні, які не любили Стимбола, усміхалися мовчки, бо були задоволені з його невдачі.

Недалеко від цього місця в джунґлях полював Тарзан зі своїми малпами і їх ватажком Тойтом. Він чув кількакратні стріли й знав, що це в джунґлях стріляє біла людина. Білих людей він завжди вважав ворогами мешканців джунґлів і вважав своїм обовязком боронити джунґлі від нападу ріжних мисливців, які безоглядно нищили все те, що жило в джунґлях. Тарзан, не думаючи й хвилини, подався по деревах у тім напрямку, звідки чути було стріли.